

Ilustrirani Slovenec

Leto V

Tedenska priloga »Slovenca« (št. 47) z dne 24. II. 1929

Štev. 8



Sv. oče, papež Pij XI.

v čigar imenu je podpisal njegov državni tajnik, kardinal Gasparri, dne 11. t. m. sporazum z Italijo. S tem je bil rešen skoraj 60 letni spor med Vatikanom in Kvirinalom, kar bo imelo gotovo ugodne posledice za svobodno udejstvovanje cerkve. Papež bo daroval letos tudi svojo zlato sv. mašo.



Podpis spravnih dokumentov med Vatikanom in Kvirinalom

Dne 11. t. m. sta podpisala v zgodovinski lateranski palači v Rimu papežev drž. tajnik, kardinal Gasparri, in šef italijanske vlade, Benito Mussolini, tri pogodbe, ki rešujejo tako zvano rimsko vprašanje. Slika nam kaže kardinala Gasparrija v trenutku ko podpisuje pogodbe, na desno od njega pa stoji Mussolini.

Spodaj : K revolucionarnemu gibanju na Španskem

Na španskem očitno z vedno večjo nevoljo prenašajo diktaturo generala Prima de Riverca. Zato se pojavljajo ob vsaki priliki poizkusi, da bi ga strmoglavili. Vre zlasti v častniških krogih. V začetku t. m. je prišlo do odkritega revolucionarnega gibanja med delom vojaštva v Valenciji. Primo de Rivera je z najostrejšimi sredstvi začel sicer še obvladati položaj. V Valencijo je poslal za generalnega inspektorja dosedanjega poveljnika orožništva, gen. Sangiorgia (glej sliko spodaj), ki je uvedel zopet disciplino.



Spodaj :

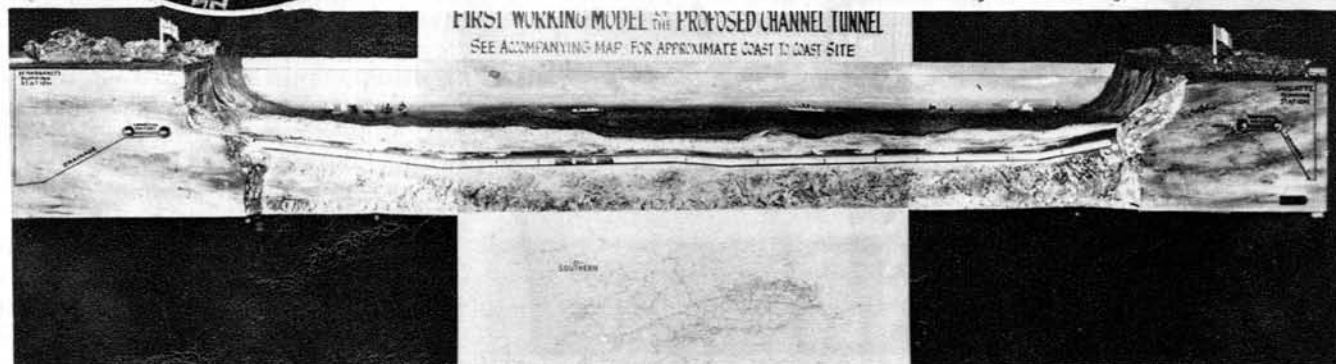
General Nikolaj Bakardžijev

dosedanji šef bolgarskega generalnega štaba, ki je bil pred kratkim imenovan za bolgarskega vojnega ministra in velja za posebnega kraljevega zaupnika.



Zimskosportne tekme na Eibskem jezeru pri Garmischu (Zg. Bavarska)

Sport nima menda sploh nobenih meja, kajti za vsak letni čas si izmišljujejo njegovi ljubitelji najrazličnejše oblike sportnega udejstvovanja. V navedenem bavarskem zdravilišču prirejajo n. pr. že nekaj let tudi pozimi avtomobilske in motornokolesarske tekme, izmed katerih vleče vsak za seboj še smučarja.



Model podmorskega predora med Francijo in Anglijo

V zadnjem času so se zopet pojavili živahni glasovi za zgraditev tega predora in angleški parlament bo izvolil baje celo posebno komisijo, ki ima namen preštudirati tozadevne načrte. Naša slika nam kaže model najresnejšega projekta, ki je v razpravi.



Ing. Anton Šivic

višji gozdarski svetnik, najodličnejši slovenski gospodarski strokovnjak in urednik *Lovca*, ki je obhajal 15. t. m. svojo 50 letnico.



Nova palača našega fin. min. v Belgradu

V ureditvi naše uprave in naših financ je velik del našega notranje-političnega vprašanja. Ker so razni škodljivi zakulisni vplivi doslej preprečevali primerno in pravično ureditev naše finančne politike, se je odločil kralj, da pokliče k nam odličnega češkega finančnega strokovnjaka dr. Engliša, da nam uredi ta problem.

**Z otvoritve
Delavske zbornice
za Slovenijo**

Zadnjo nedeljo, dne 17. tm. je bila v Ljubljani slovesno otvorjena nova palača naše Delavske zbornice. V soboto so se vršila najprej razna zborovanja, naslednje dopoldne je bila pa otvoritvena svečanost, ki so se je udeležili zastopniki raznih uradov in korporacij, pozdrave je pa poslal tudi naš škof dr. A. Jeglič. Otvoril je novo palačo predsednik D. Z. g. M. Čobal, nakar so govorili zbornični tajnik Uratnik, zastopnik socialnega ministrstva dr. Tujkovič, veliki župan dr. Vodopivec, zastopnik oblastnega odbora dr. Brečelj i. dr. Vsi so poudarjali važnost delavskih stanov, ki imajo v novi palači dostojen dom za svoje organizacije. Zvečer se je nato vršil v zbornični dvorani koncert pevskega društva Grafike.

Naša slika nam kaže pogled v zbornično dvorano.



Slike k Slovenskemu biografskemu leksikonu



Kandut Ciril
(1890—1922), narodni delavec.



Ivančzy Franc
(1857—1913), prekmurski narodni buditelj.



Klodič Anton, vitez Sabladolski
(1836—1914), šolnik in pisatelj.



Pogled na cerkev sv. Petra

spredaj trg Sv. Petra, na desni vatičanske palače.



Na levi: Notranjščina cerkve sv. Petra

z glavnim oltarjem, pod katerim je grob sv. Petra.

Spodaj v krogu: Del papeževih zasebnih vrtov v Vatikanu

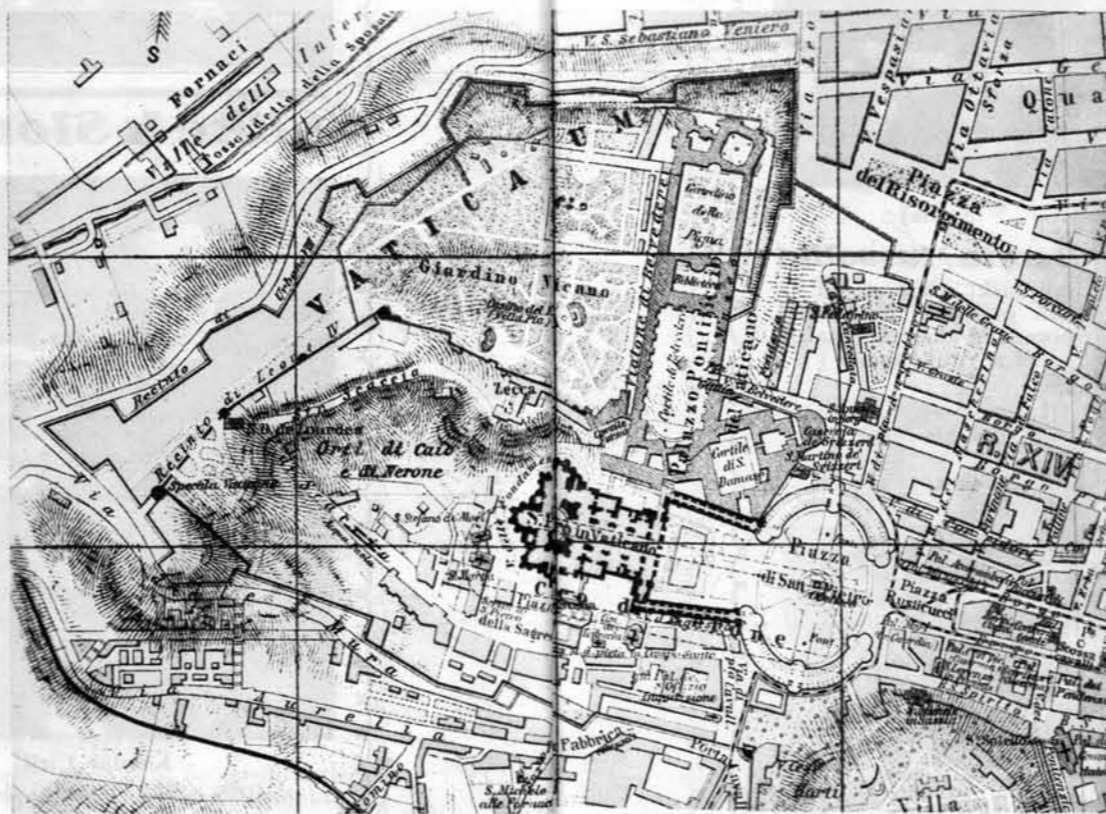
Spodaj: Pogled v znamenito vatičansko knjižnico



Vatikan

Dne 11. t. m. sta v zgodovinskih prostorih Laterana podpisala papežev državni tajnik, kardinal Gasparri in predsednik italijanske vlade, Mussolini, tri zgodovinske dokumente, s katerimi je bilo končno rešeno skoraj 60 let trajajoče in zlasti za ves katoliški svet skrajno pereče rimsko vprašanje. Ti trije dokumenti so: politična pogodba, ki vzpostavlja dejansko zopet suvereno papežev državo, seveda v jako majhnem obsegu, dalje konordat glede ureditve razmerja vere in cerkve v Italiji ter končno finančna pogodba.

Kakor znano, so bili papeži do l. 1870. tudi posvetni vladarji lastne cerkvene države, ki je imela v različnih časih jako različen obseg. Utemeljil je papežev cerkveno državo frankovski kralj Pipin l. 754, s tem, da je podaril papežu »Provincio Italijae«. Proti koncu srednjega veka in v prvih stoletjih novega veka so dobivali papeži v dar še razne druge pokrajine v Italiji ali so si jih pridobili kako drugače. Sčasoma je država narasla tako, da je obsegala v XVII. stoletju velik del vse Italije, toda že v naslednjem stoletju se je pričelo tudi njeno propadanje. Najprej so jo močno okrnili neapoljski Burbonci, nato je pa za časa francoskih vojn polagoma sploh izginila. Po dunajskem miru l. 1814, in 1815, je bila v zmanjšanem obsegu sicer zopet obnovljena, toda neprestane prekuacije, ki jih je povzročal zedinjalni proces Italije, so jo vedno zmanjševale, dokler ni l. 1870. padel tudi Rim. S tem je bilo papežev posvetne oblasti konec, s tem pa seveda tudi konec njegove absolutne prostosti, kar je vsa ta desetletja neprijetno občutil ves katoliški svet.



-država

Papež Pij IX. je ostro protestiral proti temu cerkvenemu ropu ter se umaknil v Vatikan, ki ga od tedaj ni več zapustil, kakor tudi ne njegovi nasledniki. Vatikan je cela skupina večjih in manjših poslopij poleg cerkve sv. Petra, ki so nastala v različnih časih. V njih je sedež papežev od XIV. stoletja dalje in tekom stoletij so ga okrasili največji umetniki sveta z deli nesmrtnih slavnih. V Vatikanu stanuje poglavar katoliške cerkve z vsem svojim dvorom in uradi, razen tega so pa tam tudi bivališča raznih kardinalov, cerkvenih institucij in zavodov ter muzeji in zbirke, ki spadajo med najdragocenejše na svetu. Vsa vatičanska poslopja pokrivajo z dvorišči vred 55.000 m², s čimer je to največja palača na svetu. Zapadno od palače se razprostirajo obsežni vatičanski vrtovi, obdani z visokim obzidjem.

V neposredni okolici Vatikana je, kakor smo že omenili, cerkev sv. Petra, razen tega so pa še nekatera druga poslopja, ki služijo zgolj cerkvenim svrham. Ves ta kompleks bo tvoril sedaj novo cerkveno državo, ki bo sicer jako majhna, vendar bo jamčila papežu za popolno suverenost, v čemer tiči tudi ves zmisel samostojne cerkvene države, kajti poglavar vesoljne katoliške cerkve ne sme biti odvisen od kakih posvetnih oblasti ali celo vsakokratnih italijanskih vlad. Vsak katoličan se zato iskreno veseli, da je papežev vatičanskega ujetništva konec in da je dobil poglavar cerkve tudi v posvetnem pogledu staljšice, kakršno je za nemoteno izvrševanje njegovega poslanstva neobhodno potrebno.

Pomen tega dogodka upravičeno poudarja vsa svetovna javnost.



Pogled na vatičanske palače

s kupole cerkve sv. Petra.

Na desni: Kraljevske stopnice

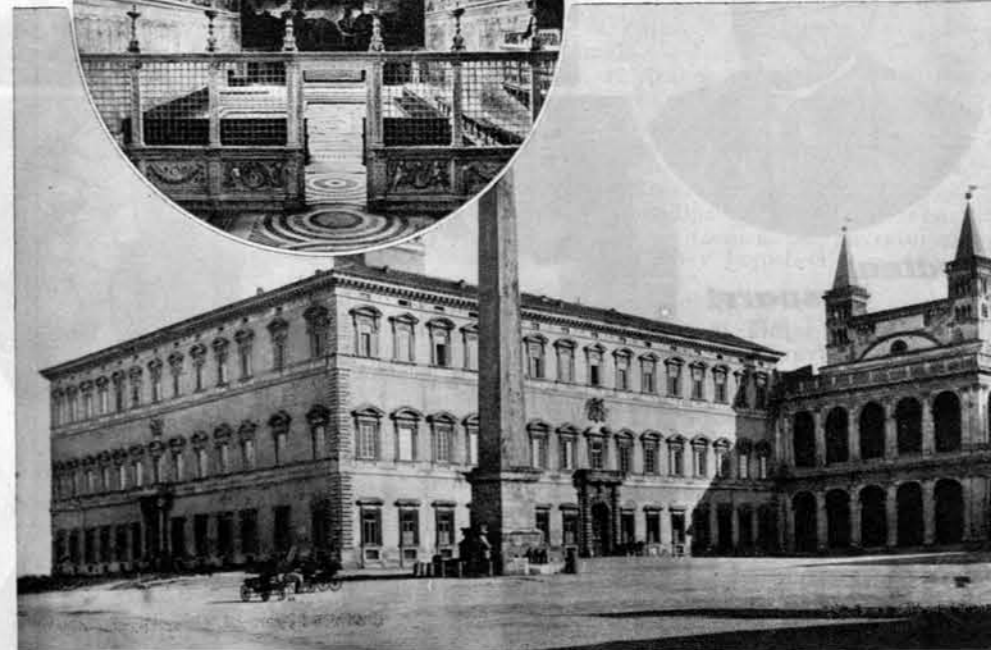
v Vatikanu, pred njimi švicarska straža.

Spodaj v krogu: Znamenita Sikstinska kapela

v Vatikanu.

Spodaj: Lateranska bazilika

in palača, ki tudi spadata k vatičanski državi.



K sporazumu med Vatikanom in Kvirinalom

Ko so l. 1870. zasedle italijanske čete tudi Rim in izbrisale z zemljevida papeževo državo, je hotela rešiti italijanska vlada razmerje med papežem in Italijo s tako zvanim garancijskim zakonom, ki je sicer nudil papežu nekaj svobodščine in mu predvideval tudi 3,225,000 frankov letne odškodnine. Toda papeži tega zakona niso hoteli nikdar priznati ter so odklanjali tudi odškodnino, kajti vedno so zastopali stališče, da je bil čin iz l. 1870. enostavni rop in zahtevali vzpostavitev suverene cerkvene države, čeprav v še tako ozkih mejah. Ker sta vladala Italijo v vsem zadnjem polstoletju liberalizem in framazonstvo, ki nista bila voljna iskati za obe strani zadovoljive rešitve tega vprašanja, je ostalo nerešeno prav do sedaj. — Šele fašizem je spoznal ogromni socialni in tudi politični pomen cerkve, zato se je Mussolini že predveč kot dvema leti obrnil na sv. stolico z željo, da bi se to vprašanje končno vendarle rešilo. Ker cerkev nikoli ni odklanjala sporazuma, so se začeli tajni razgovori in po približno 200 razgovorih obojestranskih pooblaščenec je bil končno dosežen sporazum, kakršen ugotavljajo vse tri pogodbe, podpisane 11. t. m. v Lateranu.

Podrobnosti sporazuma kakor tudi točne meje obnovljene vatičanske države doslej še niso znane in se objavijo najbrž šele po obojestranski ratifikaciji pogodb, kar se zgodi od strani Italije šele meseca maja ob priliki sestanka novega italijanskega parlamenta.



Pogled na Kvirinal

(bivališče italijanskega kralja) v nočni razsvetljavi.

Na levi:

Italijanski kralj Viktor Emanuel

Spodaj:

Pogled na papežev konzistorij

t. j. zbor kardinalov in drugih vatičanskih dostojanstvenikov ob priliki važnejših papeževih razglasitev.



Spodaj:

Benito Mussolini italijanski diktator, ki je imel moč, da je izvedel sporazum moderne Italije z Vatikanom.



Kardinal Gasparri

papežev državni tajnik in eden izmed ustvariteljev sporazuma.

Na desni:

Papežev avtomobil

(dar milanskih vernikov), s katerim se rad vozi na sprehod v vatičanske vrtove.





Blaž Urbas

veleposestnik, dolgoletni župan in žilavi narodni borilec na Slemenu ob Dravi, ki je obhajal 5. t. m. svojo 70 letnico in bil ob tej priliki izvoljen za častnega občana.



Znamenite orgle v Žiref

Zadnje delo orgelskega mojstra Milavca v Ljubljani. Načrte za omaro je napravil arhitekt Vurnik, omaro samo pa je izdelal domačin mizar Jakob Demšar starejši.

Vsem našim naročnikom in prijateljem.

Ponovno javljamo vsem našim naročnikom in prijateljem, da smo vsakemu od srca hvaležni za vsako lepo in zanimivo sliko, ki nam jo kdo pošlje in da jo bomo po možnosti vsako tudi objavili. Opozarjamo pa vnovič na sledeče:

1. Rabiti moremo le fotografije, ne pa tiskanih slik.
2. Fotografije naj bodo jasne in nepokvarjene.
3. Fotografije naj po možnosti predstavljajo osebe, stvari in dogodke, ki zanimajo širši krog občinstva, ne pa le par oseb ali kvečjemu eno vas. Zlasti bomo hvaležni za slike zgodovinsko važnih predmetov, pokrajinske lepote itd., za slike oseb, ki so v Slov. biografskem leksikonu, a jih še nismo objavili, važnih dogodkov (nesreč, večjih slavnosti i. dr.) in podobnih.
4. Slike dogodkov nikakor ne smejo biti preveč zastarele, kajti stvari, ki so se dogodile že pred več tedni ali celo meseci (izvemši seveda zgodovinsko važnih),

list ne more objavljati šele tedaj, ko so že davno pozabljene.

5. Za slike, ki se nanašajo na kak gotov dan, velja pravilo, da jih mora imeti uredništvo v rokah 14 dni pred objavo, le slike res važnih dogodkov moremo objaviti tudi v krajšem roku.

6. Vsaka slika naj bo opremljena s čim natančnejšim in podrobnejšim pojasnilom (najbolje kar na hrbtu slike same, da je zamenjava nemogoča), kajti slik z nezadostnim pojasnilom ne moremo uporabljati.

7. Kdor želi sliko nazaj, naj to označi na hrbtu slike in tam napiše tudi svoj natančen naslov, kajti na poznejše reklamacije se uredništvo ne more ozirati.

Uredništvo

**»Ilustriranega Slovenca«
Ljubljana, Kopitarjeva ulica 6.**

Besede k današnji križaljki.

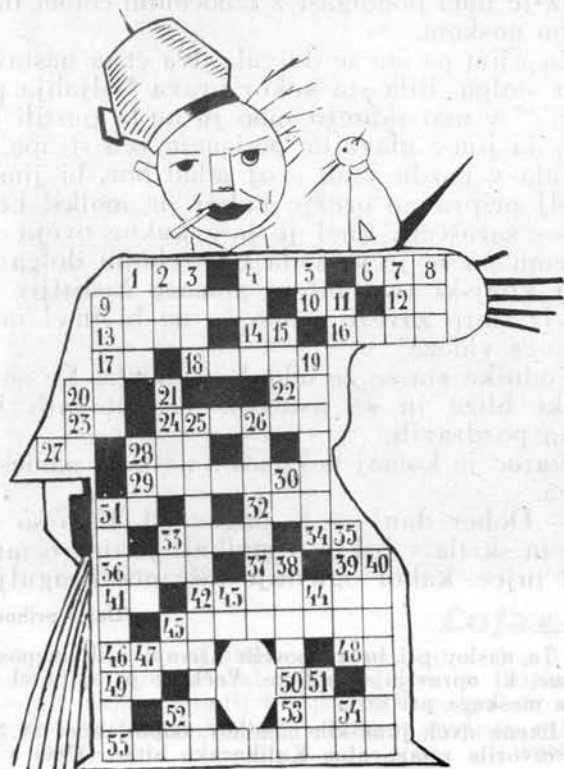
Vodoravno: 1. ptica, 4. čutilo, 6. rastlina, 9. evropska reka, 10. veznik, 12. oziralni zaimek, 13. dragocen kamen, 14. pesniška oblika, 16. gora v Grčiji, 17. francoska členica, 18. bojna oprema, 20. veznik, 22. prvi dve črki iz kratice razpuščene slovenske stranke, 23. ploskovna mera, 24. maščevanje, 27. rimski denar, 28. pom. gl. (2. os. mn.), 29. ukaz, 31. dvoglasnik, 32. kratica pri imenih iz naravoslovja, 33. ptica, 34. vas pri Ljubljani, 36. mesto v Palestini, 37. vstavi: it, 39. francoska členica, 41. vas pri Ljubljani, 42. Puškinov junak, 45. mladina (srbohrv.), 46. reka v Italiji, 48. zadnji 2. dneva, 49. trdilna členica, 50. povratni zaimek, 52. vzklik, 53. zavoj, 55. pokrajina v Jugoslaviji.

Navpično: 1. kjer se kuha oglje, 2. zaimek (osebni, ženski), 3. mast, 4. kitajski novc, 5. grška črka, 7. pogodna členica, 8. začimba, 9. ameriški denar, 11. predlog, 15. del rok, 19. gibajoče zvezde, 20. del obleke, 21. geslo, 25. del atlantskega oceana, 26. žensko ime, 28. auto-znamka, 30. osebni zaimek, 31. prva človeka, 33. dvoglasnik, 35. ilovica, 38. ameriški izumitelj, 40. svetopisemska oseba, 45. vstavi: nl, 44. vstavi: a, 45. osebni zaimek, 47. egiptovsko božanstvo, 51. žensko ime, 52. kljuka, 54. vzklik.

Za pravilno rešitev križaljke se razpisujeta sledeči nagradi: Šuklje: Iz mojih spominov in About: Kralj gora.

Rešitev uganke v št. 8 se glasi: O predpust! ti čas presneti! Si mošnjico mi rejeno djal popolnoma na suho, da bi več ne prišel v drugo!

Pravilnih rešitev je prispelo 197. Za I. nagrado je bil izžreban: Bilban M., Smlednik, za II. nagrado pa: A. Korent, Caprag pri Sisku.





Prof. Ladi Mlakar

»na delu«
(Iz zbirke »Mariborski obrazi«.)



Božo Račič

ravnatelj osrednjega zavoda za žensko
domačo obrt

Sergej Minclov:

Car Berendej.

(Povest iz sibirskega pragozda.)

XIII. poglavje.

Spremljevalec je zmajal z glavo, ko da bi hotel tujca zabosti. — Nobenega samostana ni tu, — je odgovoril, — vsi smo oženjeni.

— Katere vere pa ste?

— Brezpopovci smo, pomorci.

Vedenej Savič je ostal na videz brezbrizen, a tem bolj mu je srce postalo nemirno. Videl je bil že večkrat pristaše pomorskih naukov in vedel, da so nadvse nestrpni in neizprosni. Za pomorca ni moverec prav nič več kakor pes.*

Sli so mimo kakih desetih hiš in zagledali potem molilnico. Kako veličastna je bila! Nič ni bila slična našim skritim in neznatnim cerkvicam. Bila je kakor prava cerkev: zgrajena je bila iz mogočnih debel, katerim ne more čas do živega, imela je več oltarjev, sinje kupole in pozlačene križe! Še če bi v Irkutsku** postavili slično molilnico, bi bila med drugimi cerkvami kakor labud med gosmi! Videlo se je, da se tu ni bilo treba ljudem potuhniti in se bati! Niso zgradili svetišča kje zadaj, v kotu, temveč so ga dvignili na prostem, sredi trga, češ: glejte vsi dobri ljudje, pa se veselite!***

Potniki so zavili okoli ogla in zagledali dvonadstropno hišo, med vsemi največjo, toda temno in mrko. Spodaj so bila okenca, kakor povsod drugod, prav drobna; človek bi kvečjemu glavo lahko skozi pomolil. Zato so bila pa v gorenjem nadstropju

* Brezpopovci ne priznavajo nobenih cerkvenih in posvetnih oblasti ter sploh sovražijo vse drugoverce kot »Antikristove služabnike«. Ta nestrpnost napram vsemu »posvetnemu« sega tako daleč, da ne pustijo tujca jesti iz svoje posede ali moliti pred svojimi svetimi podobami. Brezpopovci, ki so se skrili pred preganjanjem v gozdovih ob Belem morju, so najbolj neizprosni. Peter Veliki jih je hotel prepričati o njih zablodi in je v to svrhu poslal pravoslavne duhovnike. Pogajanja so ostala brezuspešna. Brezpopovci pa so do zdaj ponosni na takrat predloženih 106 »pomorskih vprašanj«, češ, da so uradno cerkev spravili v zadrego.

** Irkutsk je sibirska prestolnica.

*** Staroverci so bili do leta 1905. preganjani. Tudi njih molilnice, če so kje bile dovoljene, niso smele imeti zvonov in kupol.

večja, na isti način kakor v Krasnojarsku. Namesto mehurjev je bilo v oknih pravo steklo. Dan se je nagibal h koncu, solnčni poševni žarki so sijali naravnost v okna, da so se kar žarela: človek bi mislil, da je izbruhnil v hiši ogenj.

Skozi vrata, ki so se odprla v velikih vratih, so stopili ven trije ljudje. Vsi so bili oblečeni v dolge črne kaftane brez ovratnikov, vsak je držal v rokah molek.

Vodnika sta se zganila in vzravnila kakor vojaki pred častnikom. Eden je s komolcem sunil Vedeneja Saviča:

— Ivan Afanasjič! — mu je zašepetal.

— Kateri?

— Ta-le je, spredaj stoji!

Spredaj je stal človek majhne postave in nekako srednje starosti — okrog petdesetih let. Ne nastop ne zunanost nista kazali nič posebnega. Namesto brade mu je štrlel samo nekak rumen čop. Obraz je imel podolgast z izbočenim čelom in krivljastim noskom.

Za njim pa sta se dvigala dva črna nastavnika* kakor stolpa. Bila sta kakor prava Osljabja pa Peresvet,** v marsikatero sobo ju ne bi pustili gospodarji, da jim z glavo ne potisneta ven stropa. Če bi izruvala v gozdu vsak svoj mlad bor, bi jima bilo to bolj pripravno orožje kakor pa molki! Eden je bil ves zaraščen: imel je lase kakor ovčjo volno; drugemu pa se je šopirila po trebuhu dolga brada kakor konjski rep: bil bi nemara častitljiv kakor očak iz stare zaveze, samo če ne bi imel tako ciganskega videza!

Vodnika sta se že oddaleč odkrila. Ko so prišli potniki bliže in se ustavili, so potegnili kučme doli in pozdravili.

Starec je komaj pokimal z noskom namesto pozdrava.

— Dober dan! — je odgovoril. Usta so se mu udrla in skrila v brkih. Umolknil je in z očmi ostro ošinil tujce, kakor ogleduje piščance kragulj.

(Dalje prihodnjič.)

* Ta naslov pri brezpopovcih uživajo njih (neposvečeni) starešine, ki opravljajo molitve. Večkrat je to posel najstarejšega moškega pri hiši.

** Imena dveh junaških menihov, odposlancev sv. Sergija, ki sta otvorila zmagovajno Kulikovsko bitko (1380) s Tatari.